

ETH DIARI

Numerò 182
dijaus 12 d'agost 1999

HUELHETON

DIARI

D'ARAN

Prètz: 50 pessetes

ER ECLIPSI A DEVENGUT UN IMPORTANT FENOMÈN SOCIAU

*En Aran qu'a deishat indiferents as deth país e a mobilizat as toristes.
Non i a agut un increment d'usatgèrs enes telesèras de Baqueira.*

Mès de 2.000 milions de persones aucèren ager maitin eth cap entà guardar tath cèu. Deuant sòn qu'auien eth darrèr eclipsi totau deth millènni.

Er eclipsi solar se comencèc a observar ena punta sud-oèst d'Anglaterra, en Cornualhes, eth primèr lòc d'Euròpa a on siguec vedible eth fenomèn. Era Lua comencèc a

caperar eth Solei tàs 10.57, ua ora abantes dera prevista entar eclipsi totau en aguesta zòna. Es centenadi de milèrs de persones que s'amassèren ath long des còstes de Cornualhes entà assistir ath fenomèn gesserer decebudes pr'amor qu'eth cèu, embromat, empedegaue veir eth Solei.

En nòste país er espectacle non si-

guec absolut: era Lua non arribèc a caperar sonque un 80% deth Solei. Era gent d'Aran trabalhèc ager e se mostrèc fòrça indiferenta entar eveniment; sonque se vedec ua cèrta mobilizacion per part des toristes deth país, maugrat que non apareishec un 'torisme d'eclipsi', e ne tansevolh eth telesèra de Baqueira qu'amie enquiara còta 2.500 non auec un augment espectacular d'u-

satgèrs, senon qu'auec un fluxe de toristes com un dia normau.

Er eclipsi de Solei siguec 'pòc espectacular' deth punt d'engarda meteorologic, maugrat qu'era temperatura amendric pendent era maxima aucultacion. Eth comentari en Aran d'aqueri que l'auien observat en dirècte ei que quan escuric un shinhu, de còp hec heired.

Un barcelonés pèrd un 30% de vedença

Un òme ingressèc en espitau Clinic de Barcelona tamb ua lesion oculara, ua cremada ena còrnia, que li provoquèc ua pèrta deth 30% de vision. Eth pacient expliquèc que sonque gaurdèc tar eclipsi pendent 30 segonds e que 45 minutes dempús apareishèren es simptoms. Er oftalmològ de guàrdia deth Clinic expliquèc que i a un periòde de latència pendent eth quau era persona non nòte era lesion oculara, pera quau causa poderien èster fòrça es persones qu'agen d'èster atengudes aué en centres espitalaris per lesions ocularas. Pendent eth maitin d'ager, er espitau Clinic recebec entre 10 e 12 personas preocupades per patir ua possibla lesion oculara. Aguesti pacients auien guardat tath solei sense voler e anèren tar espitau entà assegurar-se que non patien cap de lesion oculara irreversible.

Istòries e anecdòtes diuèrses

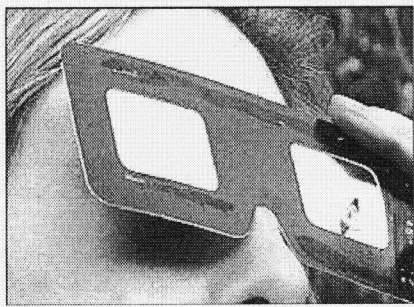
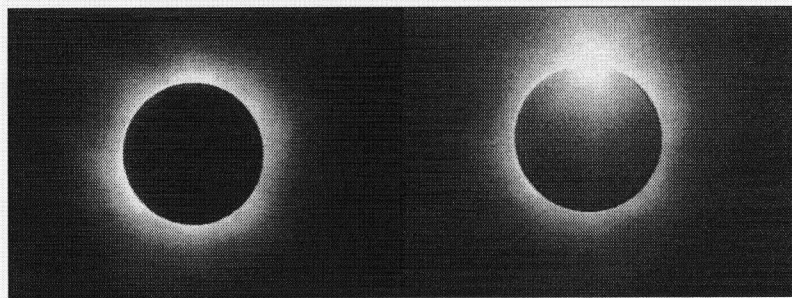
I auec fòrça istòries en eveniment d'ager, e tanben anecdòtes, des quaus ne remercaram quauqu'ues. Prumèrament que cau soslinhar qu'er eclipsi a estat un important fenomèn social tamb ua vertent toristica e, sustot, mediatica a on, coma tostem, es televisions ne sigueren es protagonistes; milions de personas vederen, e que vederàn encara, es programes especiaus sus es retransmissions en dirècte.

Maugrat èster un fenomèn social, er eclipsi non a agut cap trascendència scientifica innovadora.

Quate milions de personas s'amassen en Ongria

Eth lac Balaton, a cent quilomètres de Budapest, siguec eth lòc a on s'amassèc més gent, un totau de quate milions de personas, entà guardar ager er eclipsi de Solei en Ongria. Eth cap-lòc

ongarés demorèc tamb era faison d'ua ciutat abandonada, e en punt de màger transit dera ciutat sonque se podec compdar eth pas de dotze veïculs.

Era MIR contunhe en cèu

França despassèc tamb exit es prediccions apocaliptiques e viuèc er eclipsi tamb emocion e, ath madeish temps, cèrta decepcion pr'amor des inoportunes bromes que caperèren

part dera llista de totalitat e d'un enòrme caos circulatòri en nòrd dera Republica. Es prediccions catastrofistes deth modista Paco Rabanne, qu'angoishèren a quauqui sectors dera pobla-

cion e provoquèren era trufaria dera majoria, non se compliren: era estacion espacial MIR seguís ena sua orbita ath torn dera Terra e Paris demore intacta.

MÈS DE MIL PERSONES EN OBSERVATÒRI DE SABADELH

Mès de mil personas s'acorropèren ager en Observatòri Astronomic de Sabadell entà observar er eclipsi totau de Solei, eth darrèr deth millènni. Sonque s'auien despartit 180 entrades entà poder guardar eth fenomèn des deth telescopi interior der observatòri, de vedença dirècta tamb filtre. Totun, era Agrupació Astronòmica de Sabadell placèc dus telescopis mès dehòra, un de vision dirècta e un aute de projeccion, que permeteren veir com era Lua caperaue eth Solei en cèu de Sabadell.

Ath delà des telescopis, er observatòri tanben auie installat ua pantalha entà contemplar er eveniment. Er eclipsi se podec veir nitidament, a despriet de quauques bromes pòc importants. De hèt, e segontes que declarèc era portavotz dera agrupacion, Maria Helena Sobrepera, pendent eth zenit der eclipsi, qu'en Sabadell artenhec un 78% de caperament deth Solei, ua grana broma siguec a punt d'empedir era visibilitat deth fenomèn. Totun, era broma passèc de tira. De bon maitin, era gent ja auec de hèr fòrça ores de coa entà accedir as telescopis exteriors. Entà aleugerir era demora, er observatòri placèc parades enes quaus s'aufrie informacion e mieis de proteccion, com filtres tad aqueri que portauen maishines de fotografar, de vidèu o binocles.

TRES MIL PERSONES OBSERVEN ER ECLIPSI SOLAR DES DERA PLAÇA DE CATALUNYA E D'AUTI PUNTS DE BARCELONA

Ath torn de tres mil personas s'apropèren ager meddia tara plaça de Catalunya e d'auti punts estrategics de Barcelona entà contemplar eth darrèr eclipsi solar deth millènni.

Sigueren mès de sèt cents es curiosi que triguèren era plaça de Catalunya coma centre d'observança. Aquiu, per miei d'ues pantalles, se podie contemplar, ath delà der eclipsi, er espectacle interactiu que simultanèment ar eclipsi representaue La Fura dels Baus en Munic e Salzburg. Aguesta òbra, *L'ombra de Faust*, se concebec com ua metafòra dera ombra dera Lua projectada sus eth Solei, en tot rebàter era relacion der intellècte e es sentiments deth doctor

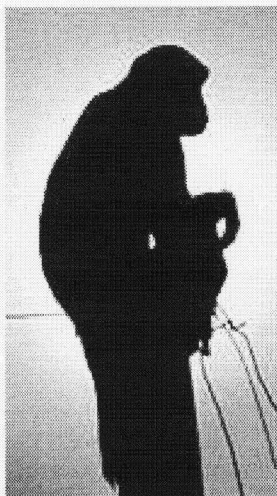
Faust. Er aute protagonista dera òbra, Margarete, se trobaue dividit entre Salzburg, a on auie eth sòn còs, e Munic, a on eth sòn cap -convertit en ua pantalha d'ordinador- recebie es preguntes formulades a trauèrs d'ua plana wèb. En tot qu'en Catalonha er eclipsi non ère vedible, ena pantalha que retransmetie es imatges de Munic se podie observar qu'eth fenomèn auie arribat ja ath 99% deth sòn desenvolupament. Eth public amassat ena plaça de Catalunya aplaudic quan es imatges s'escuriren, moment en quau er eclipsi ère totau ena ciutat alemanha.

D'un aute costat, mès de dues mil personas s'apropèren tath Museu de la Ciència de Barcelona entà contem-

plar er eclipsi, qu'en auditòri deth centre se retransmetie des de França e Gran Bretanha. A trauèrs des pantalles, es personas amassades aqui poderen observar com diuèrsi pòbles de França demorauen lèu a escures pendent eth zenit deth fenomèn, qu'en Barcelona non despassèc eth 75% de caperament deth Solei per part dera Lua. Fòrça scientifics amassadi aqui e tanben curiosi s'estimèren mès demorar en museu eth moment en quau era Lua e eth Solei se desseparèren.

Tanben es guardadèrs dera zòna de Montjuïc se convertiren en un punt estrategic entà contemplar er eclipsi solar, a on se i amassèren lèu quate centes personas.

Cèu d'Aran

Més de 2.000 milions de persones aucèren eth cap entà guardar tath cèu

ENQUIA 400 ESTELES HUGACES PER ORA SE PODERÀN VEIR AGUESTA MAITIADA ENA 'PLOJA' D'ESTELES D'AGOST

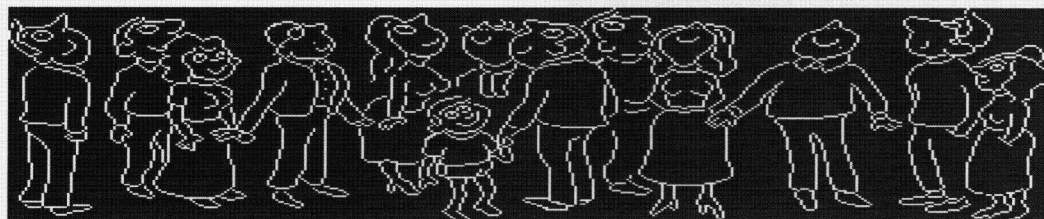
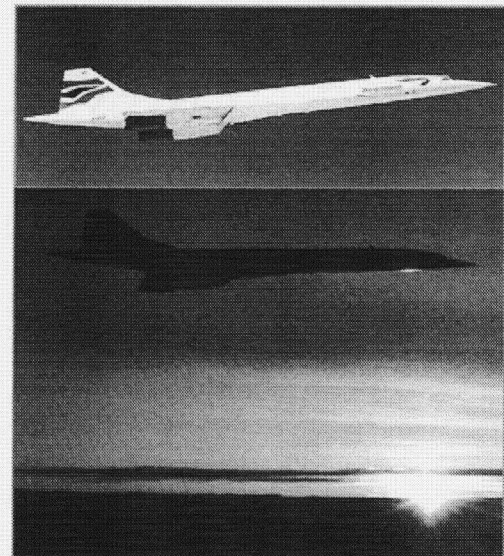
Aguesta miejanet, encara tamb era shepèra der eclipsi de Solei, se poderà veir era 'ploja' d'esteles mès intensa der an, protagonizada per Perseides, coneishudes popularament com es 'lèrmes de Sant Laurenç'. Enguan, era lum dera Lua non empedegarà veir eth fenomèn, pr'amor que se tròbe en fasa de lua naua e non se ve dera Tèrra. D'aguesta manèra, eth fenomèn se poderà observar tamb ua totau claretat se firmament se non ei embromat.

Aguesta, totun açò, non ei pas era prumèra ploja d'esteles der ostiu, maugrat qu'ei era mès facilament observabla. Ja n'i a agut ua vintia, com es deth delta Aquarides Sud o es alfa Capricornides. Dempús des Perseides, era auta 'ploja' d'esteles de grana intensitat non serà enquiath 17 de noveme, protagonizada pes Leonides, que registrèc un des sòns maxims er an passat tamb 2.000 esteles hugaces per ora.

EN CONCORDE, ER ECLIPSI QU'A ESTAT TRES VIATGES MÈS LONG QU'EN TÈRRA

Es passatgèrs que viatjauen en un des dus Concorde fletadi pes companhies British Airways e Air France, vederen er eclipsi totau deth Solei pendent sies minutes, ei a díder, un temps tres còps superior qu'en tèrra. Es lèu 300 passatgèrs, que viatgèren a ua velocitat dus còps superiora ara deth son e paguèren 1.550 liures (mès de 338.000 pesettes) deth vòl britanic, o 12.300 francs (lèu 312.000 ptes.) en cas d'Air France, gaudiren d'ua vista indescriptibla deth fenomèn solar. Eth vòl deth Concorde francés, fletat pera Associacion Francesa d'Astronomia (AFA) gessec tàs 11.00 e subvolèc eth sud-oèst d'Irlanda a ua nautada de 17.000 mètres. Er avion supersonic virèc entà plaça-se sus era trajectòria que seguic era ombra dera Lua ena superfícia terrèstra, era listra der eclipsi totau. Tàs 12.02 eth Concorde siguec arthenhut peth còn d'ombra der eclipsi; pendent sies minutes e mieis, eth Concorde volèc ena escuritat, un shinhau capvirat sus era sua ala entà qu'es sòns passatgèrs observèssen ara drete der avion es protuberàncies dera corona solar, e ara sua quèrra era taca que projectaue era ombra entàs bromes e er ocean. Pera part britanica, dus Concorde despe-

guèren der aeroport de Londres-Heathrow tàs 8.00 entà arténher era velocitat supersonica per dessus der ocean Atlantic. Es dus avions seguiren trajectes de vòl desparièrs abantes de trobà-se, quan virèren entà seguir er espectacle solar. Quan comencèc er eclipsi se trobèren per dejós dera corona solar; alavetz, e per prumèr còp, es dus avions volèren en formacion orizontau un ath cant der aute.

CONVERGÈNCIA DITZ QU'ETH GOVÈRN SE NEGUÈC A APUJAR ES PENSIONS ENES PRESSUPÒSTI DER AN 2000

Era direccion de Convergència Democràtica non enten era fòrta critica qu'a hèt eth Govèrn estatau ara prepausa de Jordi Pujol d'apujar es pensions non-contributives en Catalonha. Aguesta mesura non s'ausse produït, segontes hònts de CDC, "s'eth Govèrn mos auesse garantit aqueth aument enes Pressupòsti der an 2000". Eth deputat e portavotz de CiU en Congrès, Josep López de

Lerma, manifestèc qu'eth Grop Parlamentari dera sua coalicion recebec pendent es darrèrs negociacions "ua negatiua frontau" per part deth PP a apujar es pensions, tamb er argument que cau mantier era ortodòxia ena despena publica ena luta contra eth deficit. Atau, Pujol aurie decidit hèr us des competències qu'a era Generalitat, parièrament com es Govèrns d'Andalòsia e Balears, entà deishar veir era "pòga sensibilitat sociala deth Govèrn en ua etapa expansiua dera economia". Des de Convergència se hig qu'er executiu d'Aznar "a perdut era iniciativa politica d'ençà des eleccions municipaus e seguís sense reaccionar, en ua actitud de desorientacion que non se pòt cap entèner". Era Generalitat se base en un estudi deth Banc de Sabadell, que demòstre qu'es pensions non-contributives "an perdut enes darrèrs ans nau punts de diferència en comparason tamb eth creishement deth PIB". Per açò, segontes López de Lerma, "non se pòt cap díder qu'era apuja ei ua lhocaria, com apunten quauqui dirigents deth PP que vòlen confòner ara poblacion, perque aqueri sòs non trinquen era caisha unica dera Seguretat Sociala, pr'amor que non gessen des cotizacions socials".

Josep López de Lerma

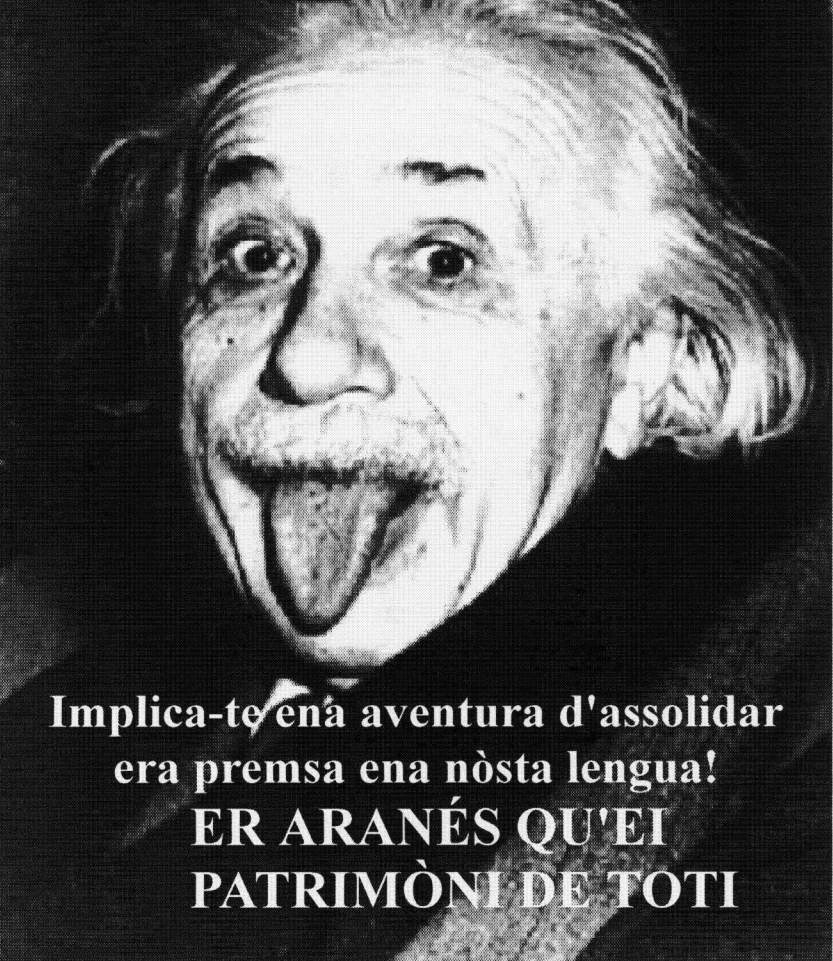
plantejar era modificacion des pensions, en encastre deth Pacte de Toledo. Segontes López de Lerma, eth secretari d'Estat d'Economia, Cristóbal Montoro, i ère d'acòrd. Era comission de seguiment, dempús que CiU envièsse ua carta ath vicepresident deth Govèrn, Francisco Álvarez Cascos, eth 2 de març, ena quau reiteraue eth besonh dera sua creacion, non s'amassèc jamès.

Es nacionalistes catalans plantegèren de nau era inclusion enes Pressupòsti deth 2000 de partides qu'aumentèssen es pensions minimas, es non-contributives e es de veudetat, en ua amassada tamb er equip d'Economia celebrada eth 28 de junhsèga. "Se mos didec que non", remerquèc López de Lerma, eth quau non escartèc qu'eth Govèrn cambie ara d'actitud, pr'amor qu'es negociacions encara non s'an barrat.

CiU vò acabar era legislatura, pensant dejà enes eleccions catalanes, tamb actius de caractèr social, dempús qu'era oposicion, sustot Esquerra Republicana, les age acusat de defensar en Madrid sonque es interèssi empresariaus e financèrs. Atau, deuant dera negatiua deth Govèrn der Estat, Pujol decidic anonciar era apuja des pensions, en tot auança-se a ua possibla prepausa en aguest sentit de Pasqual Maragall. Hònts de Convergència profiten era escadença entà criticar ath Govèrn de Madrid "pera manca de centralitat politica qu'a demostrat e era pòga sensibilitat sociala". Atau, rebremen qu'er aument ena prevision d'ingressi en pròpleu pressupòst ei deth 5,5%, en tot qu'es despenes aumenten un 4%. "Aquera diferència aurie de servir entà beneficiar as sectors socials mès desemparadi".

Modificar es pensions
Eth Grop de CiU en Congrès reclamèc en hereuèr que se creèsse ua comission entà

SE PREMANÍS UA REVOLUCION EN ETH DIARI A COMPDAR DETH NUMERÒ 200

Implica-te enà aventura d'assolidar era premsa ena nòsta lengua!
ER ARANÉS QU'EI PATRIMÒNI DE TOTI

ETH DIARI

HÈ-TE SOSSCRIPTOR

Editor e director: Joan-Ramon Colomines-Companys.
Edite ETH DIARI
Família Colomines
Centre d'estudis VIVÈNCIA ARANESA:
Aula Euròpa des Pirinèus (Val d'Aran)
Carrèr Doctor Manel Vidal
locau num.5
(Darrèr edifici/ Ath cant der Espitau)
25530 Vielha-Val d'Aran
Telefon: 973641772
Fax: 973640871
E-mail vivenciaaranesa@ctv.es

Equip de correctors: Xavier Gutierrez.
Equip comercial: Ramon Agulló i Teixidor.